

ผลของการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิด
ที่มีต่อทักษะการเขียนย่อความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*

The Effects of using the Summary Writing Exercises
in form of Mind Mapping on “Summary Writing Skill”
of Mathayomsuksa 5 students

นางสาวจุฑามาศ รักความสุข**

บทคัดย่อ

การวิจัย มีกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 8 โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ จำนวน 40 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิด พบว่า ค่า E1/E2 ของแบบฝึกทักษะเท่ากับ 80.09/80.25

2) นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิด มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

Abstract

The samples of this research consisted of Mathayomsuksa 5/8 students enrolled at Mahapruttharam Girls' School in the second semester of the academic year 2016.

Findings are as follows:

1) In using the Summary Writing Exercises in form of Mind Mapping, the researcher found that the exercises showed an efficiency of 80.09/80.25. It showed level higher than the efficiency standard of 80/80.

คำสำคัญ : ได้แก่ (1) การเขียนย่อความ (2) แบบฝึกทักษะ (3) แผนผังความคิด

*บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาค้นคว้าอิสระ (Independent Study) เรื่อง ผลของการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิดที่มีต่อทักษะการเขียนย่อความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยมีอาจารย์ ดร.เด่นดาว ชลวิทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

**นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2) In comparing the pre-study and post-study of Mathayomsuksa 5 students who used the Summary Writing Exercises in form of Mind Mapping, the researcher found that there were differences at the statistically significant level of .05. The post-study mean was higher than the pre-study mean.

บทนำ

ข้อมูลเชิงประจักษ์จากการที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอน รายวิชา ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ พบว่านักเรียนมีปัญหาในเรื่อง การเขียน ไม่ว่าจะเป็นการเขียนเรียงความ การเขียนตามจินตนาการ การเขียนจดหมายกิจธุระ โดยเฉพาะการเขียนย่อความ ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ นักเรียนร้อยละ 70 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เขียนย่อความไม่ค่อยถูกต้องตามหลัก ดังจะเห็นได้จากงานเขียนย่อความที่ค่อนข้างสับสน วกไปวนมาจับใจความสำคัญของเรื่องไม่ค่อยได้ บางคนลอกเนื้อหาเดิมจากต้นฉบับมาทั้งหมดโดยที่ไม่เขียนในสำนวนของตนเอง อาจเป็นเพราะการเขียนย่อความมีรูปแบบในการเขียนยากกว่าการเขียนสรุปใจความสำคัญ ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย

จากปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการเขียนย่อความของนักเรียน ด้วยการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนในรูปแบบแผนผังความคิด (Mind Mapping) ดังที่ นีรนุจ บริสัย (2549) ได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนย่อความ ด้วยกระบวนการกลุ่มและใช้แผนผังความคิด (Mind Mapping) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเน้นทักษะให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้แผนผังความคิดและกระบวนการกลุ่ม นักเรียนได้ฝึกการเขียนย่อความบ่อย ๆ ทำให้เกิดความชำนาญ สามารถสร้างองค์ความรู้ได้เอง นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการเรียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

จากการศึกษาทฤษฎีและผลการวิจัยของการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนในรูปแบบแผนผังความคิด (Mind Mapping) น่าจะช่วยให้ นักเรียนเกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ส่งผลต่อทักษะการเขียนที่น่าจะดีขึ้นตามไปด้วย ผู้วิจัยจึงเลือกนำแนวคิดนี้มาใช้เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนย่อความของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนย่อความให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนย่อความของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนย่อความ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 10 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 369 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 8 สายการเรียน ภาษาอังกฤษ – ภาษาจีน จำนวน 40 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- ตัวแปรอิสระ คือ การเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิด

- ตัวแปรตาม คือ ความสามารถด้านการเขียนย่อความ

ระยะเวลาในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ปฏิบัติการใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ใช้เวลาทั้งหมด 10 ชั่วโมง (5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง)

สมมติฐานของการวิจัย

1. แบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิดมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนย่อความมีความสามารถด้านการเขียนย่อความดีกว่าก่อนเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนได้ฝึกทักษะการเขียนย่อความโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิดที่มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนให้ดีขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิด และวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการเขียน การเขียนย่อความ การสร้างแบบฝึกทักษะ และการทำแผนผังความคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการเขียน

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ วีรวัฒน์ อินทรพร (2556) ให้ความหมายของการเขียนไว้ว่า การสื่อสารด้วยตัวอักษร เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ประสบการณ์ ข่าวสาร และจินตนาการจากผู้เขียนไปสู่ผู้อ่าน

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ให้ความหมายว่า การขีดให้เป็นตัวหนังสือหรือเลข ขีดให้เป็นเส้นหรือรูปต่าง ๆ วาด แต่งหนังสือ

ความสำคัญของการเขียน

นันทนา ใจทาน (2554) กล่าวว่า การเขียนมีความสำคัญสำหรับใช้ในการสื่อความหมาย เพื่อตอบสนองทางด้านอารมณ์ ถ่ายทอดความรู้ ความคิด จากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ถึงในสิ่งที่ต้องการจะถ่ายทอด

เสนีย์ วิลาวรรณ (2547) กล่าวว่า การเขียนเป็นวิธีการสื่อสารที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด และประสบการณ์ เพื่อสื่อไปยังผู้รับได้อย่างกว้างไกล นอกจากนั้นการเขียนยังมีคุณค่าในการบันทึกเป็นข้อมูลหลักฐานให้ศึกษาได้ยาวนาน

ความหมายของการเขียนย่อความ

โศภิษฐ์ อุดม (2548) ให้ความหมายไว้ว่า การเขียนย่อความเป็นการเก็บใจความสำคัญของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นำมาเรียบเรียงด้วยถ้อยคำตามสำนวนของผู้เขียน ด้วยภาษาที่กระชับ เข้าใจง่าย คงใจความสำคัญของเนื้อหาเดิมไว้ครบถ้วน ตามรูปแบบการเขียนย่อความ

สายใจ ทองเนียม (2545) ให้ความหมายไว้ว่า การย่อความเป็นการเก็บเฉพาะใจความสำคัญของเรื่องมาเรียบเรียงใหม่เพื่อให้เข้าใจง่ายยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ตามจุดมุ่งหมาย

หลักการเขียนย่อความ

กรมวิชาการ (2550) กล่าวถึงหลักการเขียนย่อความไว้ว่า

- 1) เขียนคำขึ้นต้นย่อความตามประเภทของเรื่อง
- 2) อ่านเรื่องที่จะย่อความโดยละเอียด ทำความเข้าใจเนื้อเรื่องและสำนวนโวหาร
- 3) สรุปใจความสำคัญแต่ละย่อหน้า แล้วเรียบเรียงให้สอดคล้องต่อเนื่องเป็นสำนวนของผู้ย่อ โดยคงความหมายเดิมไว้อย่างครบถ้วน
- 4) เรื่องที่เป็นคำประพันธ์ร้อยกรองต้องถอดคำประพันธ์เป็นร้อยแล้วค่อยย่อความ
- 5) สรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2 ต้องเปลี่ยนเป็นสรรพนามบุรุษที่ 3
- 6) ถ้าเป็นคำราชาศัพท์ต้องคงคำราชาศัพท์ไว้
- 7) ถ้าไม่มีชื่อเรื่องให้ตั้งชื่อเรื่องด้วย

รูปแบบการเขียนย่อความ

1) เรื่องที่ย่อเป็นความเรียงร้อยแก้วธรรมดา เป็นนวนิยาย นิทาน ประวัติ ตำนาน วางรูปแบบดังตัวอย่าง

นิทาน ของ(ผู้แต่ง) จาก(หนังสือใด)
 ความว่า

2) เรื่องที่ย่อเป็นประกาศ แจ้งความ แลกเปลี่ยน ระเบียบ คำสั่ง วางรูปแบบดังตัวอย่าง

ประกาศเรื่อง ของ ลงวันที่
 ความว่า

3) เรื่องที่ย่อเป็นจดหมายโต้ตอบ สาส์น หนังสือราชการ วางรูปแบบดังตัวอย่าง
 หนังสือราชการฉบับที่ ของ ถึง
 ลงวันที่ ความว่า

4) เรื่องที่ย่อเป็นรายงาน คำปราศรัยสุนทรพจน์ วางรูปแบบดังตัวอย่าง

คำปราศรัยของ แก่ เนื่องใน ณ
วันที่

5) เรื่องที่ย่อเป็นคำสอน คำบรรยาย วางรูปแบบดังตัวอย่าง

คำบรรยายของ เรื่อง แก่
ที่ ณ วันที่ เวลา ความว่า

6) เรื่องที่ย่อเป็นโอวาท เทศนา พระบรมราชาวาท วางรูปแบบดังตัวอย่าง

พระบรมราชาวาทใน พระราชทานแก่ ในโอกาส
..... ที่ ณ วันที่ เวลา

ความว่า

7) เรื่องที่ย่อเป็นร้อยกรองให้ถอดเป็นร้อยแก้ว วางรูปแบบดังตัวอย่าง

กลอนสุภาพ เรื่อง ตอน ความว่า

ความหมายของแบบฝึกทักษะ

รัตนะ ไชยยศ (2558) ให้ความหมายของแบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะไว้ว่า แบบฝึกทักษะ เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อฝึกทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของนักเรียนจน เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ แบบฝึกทักษะสามารถใช้ในระหว่างเรียนหรือ หลังจากเรียนบทเรียนจบสิ้นแล้ว ในแบบฝึกทักษะนักเรียนสามารถตรวจสอบ ความเข้าใจในบทเรียนได้ด้วยตนเอง

หลักการสร้างแบบฝึกทักษะ

รัตนะ ไชยยศ (2558) ได้กล่าวว่า การสร้างแบบฝึกทักษะ ควรศึกษารายละเอียดในการสร้างแบบฝึกทักษะ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและหลักสูตร กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เพื่อให้ได้แบบฝึกทักษะที่ดี ถูกต้องและมีความสมบูรณ์ในการที่จะนำไปใช้กับนักเรียนให้เกิดประสิทธิผลมากขึ้น

รูปแบบหรือลักษณะของแผนผังความคิด

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542) ได้กล่าวถึงรูปแบบของแผนผังความคิดไว้ดังนี้

1) แผนผังความคิดที่แสดงความคิดรวบยอด (A Concept Map) ทำได้โดยเขียนความคิดรวบยอดไว้ข้างบนหรือตรงกลางแล้วลากเส้นให้สัมพันธ์กับความคิดรวบยอดอื่น ๆ ที่สำคัญรองลงไปหรือความคิดที่ละเอียดซับซ้อนยิ่งขึ้น

2) แผนผังใยแมงมุม (A Spider Map) ทำได้โดยเขียนความคิดรวบยอดที่สำคัญไว้กึ่งกลางแล้วเขียนคำอธิบายบอกลักษณะของความคิดรวบยอดอื่น ๆ ไว้ด้วย

3) แผนผังรูปร่างกลมทับเหลื่อมกัน (Overlapping Circles Map) เป็นการเขียนเพื่อนำเสนอสิ่งที่เหมือนกันและต่างกัน

4) แผนผังวงจร (A Circle Map) เป็นการเขียนแผนผังเพื่อเสนอขึ้นตอนต่าง ๆ สัมพันธ์เรียงตามลำดับเป็นวงกลม

- 5) แผนผังก้างปลา (A Fishbone Map) เป็นการเขียนแผนผังโดยกำหนดประเด็นหรือเรื่อง แล้วเสนอสาเหตุและผลต่าง ๆ ในแต่ละด้าน
- 6) แผนผังแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างสองกลุ่ม (A Two – Group Interaction) เป็นการเขียนเพื่อเสนอวัตถุประสงค์ การกระทำ และการตอบสนองของกลุ่มสองกลุ่มที่ขัดแย้งหรือแตกต่างกัน
- 7) แผนผังตารางเปรียบเทียบ (A Compare Table Map) เป็นการเขียนตาราง เพื่อเปรียบเทียบสองสิ่งในประเด็นที่กำหนด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จินดา ลาโพธิ์ (2553) วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือและเทคนิคผังกราฟิกเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ไทย สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ชุดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือและเทคนิคผังกราฟิกเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ไทย มีประสิทธิภาพ 82.66/84.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 และนักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยชุดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือและเทคนิคผังกราฟิกมีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดวงสุดา ชูชื่น (2548) กิจกรรมพัฒนาด้านการเขียนสรุปความจากการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้แผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลปลุกปัญญา การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากิจกรรมพัฒนาด้านการเขียนสรุปความจากการอ่าน โดยใช้แผนผังความคิด เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนสรุปความจากการอ่าน ก่อนการทดลองและหลังการทดลองและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนสรุปความจากการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมพัฒนาด้านการเขียนสรุปความจากการอ่าน โดยใช้แผนผังความคิด มีผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนสรุปความจากการอ่านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนรู้ด้วยแผนจัดการเรียนรู้ตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมพร ขวาทไทย (2547) ได้ศึกษาแผนการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการเขียนจดหมายโดยใช้แผนผังความคิดวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสหราษฎร์นุเคราะห์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ศึกษาดัชนีประสิทธิผลและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการศึกษา พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.16/89.20 ดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.8469 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการเก็บข้อมูล

การวิจัย เรื่อง ผลของการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิด ที่มีต่อทักษะการเขียนย่อความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One group Pretest – Posttest Design และรูปแบบการวิจัย O1 X O2

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 ตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ดำเนินการโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ กับจุดประสงค์การเรียนรู้

1.2 ตรวจสอบคุณภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิด ดำเนินการโดยหาความตรงเชิงเนื้อหา ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบฝึกทักษะกับแผนการจัดการเรียนรู้

1.3 ตรวจสอบคุณภาพของเกณฑ์การตรวจให้คะแนนประเมินการเขียนย่อความ วิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา ดำเนินการโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเกณฑ์การตรวจให้คะแนน นอกจากนั้นวิเคราะห์ความเชื่อมั่นระหว่างผู้ตรวจ โดยใช้สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

2.1 หาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนย่อความ (E1/E2) โดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2.2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนย่อความของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิด ด้วยสถิติ t – test for Dependent Sample

ผลการวิจัย

1. แบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิด ค่า E1/E2 ของแบบฝึกทักษะเท่ากับ 80.09/80.25 ซึ่งเทียบเท่ากับเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้คือ 80/80
2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิด มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลของการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิดที่มีต่อทักษะการเขียนย่อความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การอภิปรายผล

นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิด มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เป็นเพราะแบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิด สร้างขึ้นตามหลักเกณฑ์ของการสร้างแบบฝึกที่ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 วางแผนการสร้างและลำดับเนื้อหาที่จะนำมาสร้างแบบฝึกทักษะ โดยแบบฝึกทักษะนั้นมีกิจกรรมและเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผ่านการประเมินความเหมาะสมและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ และหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะจากนักเรียนกลุ่มเล็ก กลุ่มกลางและกลุ่มใหญ่ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง จนแบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.09/80.25 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ที่ 80/80 ส่งผลให้แบบฝึกทักษะชุดนี้มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูได้

จากผลของการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิดที่มีต่อทักษะการเขียนย่อความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนสามารถทำแบบฝึกทักษะระหว่างเรียนรวมทั้ง 5 แบบฝึกทักษะ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 83.09 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ นั่นแสดงว่าผลที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคค์ กฎแห่งการใช้ กฎแห่งความพร้อม กฎแห่งการฝึก กฎแห่งการใช้ และกฎแห่งผลสรุป นั่นคือ ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่สนใจและมีความรู้พื้นฐานอย่างเพียงพอ มีการทบทวนความรู้เดิมก่อนการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ เรียนรู้จากเนื้อหาว่าง่ายไปหายาก ส่งผลให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดี และประสบผลสำเร็จมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของแสงระวี ประจวบวัน (2553) ที่ว่า การสร้างแบบฝึกทักษะนั้น ผู้สร้างควรคำนึงถึงจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบฝึกทักษะว่าจะสร้างเกี่ยวกับเรื่องใด โดยเนื้อหาในแบบฝึกจะต้องไม่ยากเกินไป มีความเหมาะสมกับวัย ความพร้อม ความสามารถ และความสนใจของนักเรียน ซึ่งแบบฝึกทักษะควรมีรูปแบบที่หลากหลายและน่าสนใจ รวมทั้งไม่ใช้ระยะเวลาในการทำนานเกินไป และให้นักเรียนได้ฝึกทำแบบฝึกทักษะและศึกษาได้ด้วยตนเอง

ด้านรูปแบบของแบบฝึกทักษะในรูปแบบของแผนผังความคิด ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการเขียนย่อความดีขึ้น สืบเนื่องจากผลคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะในรูปแบบของแผนผังความคิด มีค่าเท่ากับ 24.08 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนที่มีค่าเท่ากับ 19.50 เป็นเพราะแบบฝึกทักษะในรูปแบบของแผนผังความคิด เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ขึ้นเอง เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามที่วัฒนาพร ระวังบุคค์

(2542) ได้กล่าวไว้ว่าแผนผังความคิด (Mind Mapping) เป็นการนำทฤษฎีที่เกี่ยวกับสมองไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด การเขียนแผนผังความคิด (Mind Mapping) นั้นเกิดจากการใช้ทักษะทั้งหมดของสมองหรือเป็นการทำงานร่วมกันของสมองทั้ง 2 ซีก คือ สมองซีกซ้ายและซีกขวา ซึ่งสมองซีกซ้ายจะทำหน้าที่วิเคราะห์คำ ภาษาสัญลักษณ์ ระบบลำดับ ความเป็นเหตุผล ตรรกวิทยา ส่วนสมองซีกขวาจะทำหน้าที่สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความงาม ศิลปะ จังหวะ

จากเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิด เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ฝึกฝนทักษะจากการทำแบบฝึกทักษะเมื่อเรียนจบในเรื่องหนึ่ง ๆ ดังผลการวิจัยที่ปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิด มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ครูผู้สอนควรศึกษาทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการจัดทำแบบฝึกทักษะให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อที่จะได้จัดทำแบบฝึกทักษะให้มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนได้จริง
2. การเลือกเนื้อหาประกอบในแบบฝึกทักษะ ควรเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียน มีความยากง่ายเหมาะสม
3. ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำหนดกรอบการใช้แผนผังความคิดในการเขียนย่อความด้วย เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพด้านความคิดต่างกัน

คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.เด่นดาว ชลวิทย์ อาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่คอยให้คำชี้แนะ ให้ความรู้ ส่งเสริมและสนับสนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้จนการวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณนางพัชรี แสงบุญ นางสาวดวงกมล เข็วรีน และนางสาวทรศภรณ์ ยอดระบำ ครูโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษาและคำแนะนำตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและตรวจทานแก้ไขงานวิจัย ขอขอบคุณคณะครูบุคลากร และนักเรียนโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ที่ได้ให้กำลังใจในการทำวิจัยในครั้งนี้ และขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนถึงญาติมิตรทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ และเป็นกำลังใจจนงานวิจัยสำเร็จไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ วีรวัฒน์ อินทรพร. (2556). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จตุพร ชาดง. (2547). การพัฒนาทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด วิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จินดา ลาโพธิ์. (2553). การส่งเสริมความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองประเภทกาพย์โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือและเทคนิคผังความคิด สำหรับนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต หลักสูตรวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชมพูนุท วนสันเทียะ. (2552). การศึกษาความคิดรวบยอดและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชวินิตบางเขน โดยใช้วิธีการสอนแบบโยนิโสมนสิการร่วมกับการใช้แผนผังมโนทัศน์. ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขามัธยมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงสุดา ชูชื่น. (2548). กิจกรรมพัฒนาด้านการเรียนสรุปความจากการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้แผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2546). นวัตกรรมการศึกษา ชุดแบบฝึกหัด - แบบฝึกเสริมทักษะ. กรุงเทพฯ : ธารอักษร.
- ทิตนา เขมมณี. (2556). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- นිරนุจ บริสัย. (2549). การพัฒนาแผนจัดการเรียนรู้ เรื่องการเขียนย่อความด้วยกระบวนการกลุ่มโดยใช้แผนผังความคิด (Mind Mapping) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิด วิธีและเทคนิคการสอน 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2549). การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนเทศบาลบ้านแมต จังหวัดมหาสารคาม. รายงานการวิจัยเสนอต่อคณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไศภิชฐ์ อุดม. (2545). การใช้วิธีการสอนแบบ พี คิว ไฟว์ อาร์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนย่อความภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมพร ขวาทไทย. (2547). การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องทักษะการเขียนจดหมาย โดยใช้แผนผังความคิด (Mind Mapping) วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สายใจ ทองเนียม. (2545). “ภาษาไทย 1” ฉบับวรรณกรรมสมบูรณ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอ็มพันธ์.
- สุจรีต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรอย. (2522). วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสงระวี ประจวบวัน. (2553). การพัฒนาทักษะการเขียนความเรียงโดยใช้แบบฝึกทักษะ ที่ใช้วิธีการแผนที่ความคิดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.